

XIX PREMIO DE TRADUCCIÓN FRANCISCO AYALA

Τα παιδικά χρόνια του Μίκη Θεοδωράκη στην Πάτρα

Στην Πάτρα υπήρχαν πολλά αυτοκίνητα. Ταξί, λεωφορεία, φορτηγά. Και φυσικά αμάξια με άλογα και κάρα. Συχνά άκουγες το διαπεραστικό σφύριγμα του τρένου, που έφτανε απ' τον Πύργο ή την Αθήνα, και ειδοποιούσε τους επιβάτες και τους χαμάληδες. Μετά ένα μήνα, πιάσαμε σπίτι, το πρώτο πάτωμα σε μια λευκή μονοκατοικία με μικρό κήπο, στη γωνιά Ασημάκη Φωτήλα και Λόντου, πλάι στην πλατεία Βουδ στην πάνω πόλη, στα Ψηλαλώνια. Από τη μια πλευρά το σπίτι συνόρευε με το εργοστάσιο πλεκτικής ΒΕΣΟ κι από την άλλη μ' ένα πελώριο μαγέρικο-ταβέρνα με ιδιοκτήτη Ιταλό. Διερευνούσα από τα παράθυρα και τα μπαλκόνια τη γειτονιά. Έβλεπα το βράδυ τα παιδιά, αγόρια και κορίτσια -αυτό δε συνέβαινε στο Αργοστόλι- να παίζουν στο δρόμο ή να κουβεντιάζουν όλα μαζί, καθισμένα γύρω από την κολόνα του ηλεκτρικού. Εγώ δεν κατέβαινα, γιατί δεν ήξερα κανέναν. Όλη μέρα διάβαζα, ανέβαινα στην ταρατσα, έριχνα νερό στο σώμα μου και έκανα ηλιοθεραπεία ή έπαιζα με τον αδελφό μου, που τώρα ήταν πέντε χρονών. Το βράδυ, συχνά, συνόδευα τους γονείς μου στον περίπατό τους, που κατέληγε συνήθως στα Ψηλαλώνια ή στην προκουμαία, για παγωτό. Μια φορά τη βδομάδα πηγαίναμε στο θερινό κινηματογράφο. Τότε ήταν της μόδας τα μιούζικαλ του Χόλυγουντ [...]

Σε λίγο, με τα καλύτερα οικονομικά μας, θα ξανάρχιζαν τα γεύματα και οι μουσικές βραδιές στο σπίτι μας, που ήταν άνετο, με τις κρεβατοκάμαρες, τη μεγάλη κουζίνα, την τραπεζαρία και τα σαλόνια. Όταν είχαμε χορό ανοίγαμε τις ενδιάμεσες πόρτες και σχηματιζότανε μια ενιαία αίθουσα, ώστε να έχουν άπλα τα ζευγάρια για στροβιλισμούς και όλα τα τρελά νούμερα του τσάρλεστον. [...]

Στο σχολείο, σε κάθε τάξη, δεν ήμασταν πάνω από είκοσι μαθητές. Έτσι οι καθηγητές μας είχαν την άνεση όχι μόνο να διδάξουν σωστά, αλλά και να κουβεντιάζουν μαζί μας, γεγονός που μας βοηθούσε ψυχολογικά: το σχολείο δεν ήταν μόνο μια αγγαρεία, αλλά παρουσίαζε γενικότερο ενδιαφέρον. Εγώ τουλάχιστο διάβαζα με όρεξη. Κι αυτός ήταν ο γενικός κανόνας. Πώς γίνονται οι φιλίες σ' εκείνη την ηλικία; Σε λίγο βρέθηκα με δυο φίλους, τον Τηλέμαχο και τον Νίκο. Σιγά σιγά γίναμε αχώριστοι. Μέσα στο σχολείο, στα διαλείμματα, στα αθλητικά παιχνίδια και όταν είχαμε καιρό, ειδικά τα Σαββατοκύριακα, βγαίναμε βόλτα μαζί στα Ψηλαλώνια, την Κυριακή το πρωί, μετά το υποχρεωτικό εκκλησίασμα, στο Σινεάκ, και το βράδυ σε ατέλειωτους περιπάτους. Σιγά σιγά βγήκα και στη γειτονιά, συνδέθηκα με τα παιδιά. Ποδόσφαιρο στο δρόμο, ποδήλατο νοικιασμένο με την ώρα, [...] και κυρίως ομαδικό τραγούδι τα βράδια, κάτω από την κολόνα με το ηλεκτρικό φανάρι. «Σκληρή καρδιά», «Δυο μαύρα μάτια», «Παλιά γειτονιά», τα μεγάλα σουξέ της εποχής, πόσες χιλιάδες φορές δεν τα τραγούδησα στις γειτονιές της Πάτρας, και αργότερα στον Πύργο, στην Τρίπολη, στην Αθήνα. Φτιάξαμε μαθητικό σύλλογο στην τάξη μας, με

σκοπό οργανωμένες εκδρομές. Είχαμε καταστατικό για κανόνες συμμετοχής και συμπεριφοράς. Τετάρτη και Σάββατο απόγιομα, όταν ήμαστε ελεύθεροι, βγαίναμε από την πόλη και πηγαίναμε στους καταπράσινους λόφους που βρίσκονται στα πόδια του βουνού, του Παναχαϊκού. Εκεί παίζαμε, κουβεντιάζαμε, κάναμε μουσική. Είχαμε ανακαλύψει τις φουσαρμόνικες Χόνερ (με το στόμα) και προσπαθούσαμε να συγχρονιστούμε, σαν μια μικρή ορχήστρα. Τα σουξέ με τη φουσαρμόνικα ήταν η «Παλόμα» («Μακριά σαν θα φύγω, μάνα, στην ξενιτιά») και το «Γεια σου, Δημητρούλα». Το καλοκαίρι μέναμε στις Ιτιές, στο ξύλινο σπιτάκι φωλιά, που μας παραχώρησε δυο φορές ο κύριος Πανταζής, πρόεδρος του Επιμελητηρίου και φίλος του πατέρα. Ήταν κυριολεκτικά μέσα στη θάλασσα, όπου μπαίναμε το πρωί και βγαίναμε το βράδυ... Άφησα για τελευταίο το μεγάλο γεγονός της ζωής μου. Τη Μουσική!

Πρώτον, το σχολικό βιβλίο Μουσικής μ' αυτήν την παράξενη γραφή, τα πεντάγραμμα... Μετά, ήταν η σχολική χορωδία, υπό τον κ. Παπαβασιλείου, καθηγητή της μουσικής. Από την πρώτη μέρα δήλωσα συμμετοχή. Με κατέταξε στις πρώτες φωνές. Τραγουδούσαμε σε τετραφωνία!

Κάθε πρωί, όλο το Γυμνάσιο συγκεντρωνόταν στους διαδρόμους για την προσευχή. Αυτή η προσευχή ήταν σύνθεση του Γιόζεφ Χάυντ: «Σε σένα, πλάστη και Θεέ, ετούτη τη στιγμή υψώνω με καρδιά και νου παράκληση θερμή», κι εδώ το έλεγα σόλο: «Πατέρα, ρίξε σπλαχνικά, στα πλάσματά σου μια ματιά...», γι' αυτές τις δυο μουσικές φράσεις, η μέρα για μένα στο σχολείο ξεκινούσε όμορφα. Θυμάμαι ότι κάπου κάπου με καλούσαν στην αίθουσα καθηγητών, για να τους ξαναπώ αυτές τις φράσεις. Φαίνεται πως τραγουδούσα συγκινητικά. Είχα πάντως όμορφη φωνή, που σιγά σιγά αλλοιώθηκε και μετά χάθηκε... Το τρίτο γεγονός ήταν η αγορά του περίφημου βιολιού. Ίσως ο κ. Παπαβασιλείου να ήθελε να πουλήσει κανένα βιολί για λόγους οικονομικούς. Το γεγονός πάντως είναι ότι έπεισε τους γονείς μου ότι έχω ταλέντο. Και, τέλος, σαν κορύφωση στα μουσικά θαύματα της εποχής, γράφτηκα στο Ωδείο Πατρών, στην τάξη βιολιού και, όπως ήταν επόμενο, άρχισα και τα θεωρητικά με τον κ. Σινούρη. Δίκαια λοιπόν νομίζω, ότι θεωρώ την Πάτρα σαν την πόλη της μεγάλης στροφής στη ζωή μου, γιατί από κει και πέρα θα έμενα πιστός στην επιλογή μου για τη μουσική.

Μίκης Θεοδωράκης, *Οι δρόμοι του αρχάγγελου: αυτοβιογραφία*,
Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2009.

Organizan:

FACULTAD
DE TRADUCCIÓN
E INTERPRETACIÓN

UNIVERSIDAD
DE GRANADA

fundación FRANCISCO AYALA